

A PESTI KORZÓ HAJDAN ÉS MOST

A század elején kétféle korzó volt Budapesten: gyalog- és kocsi-korzó. A gyalogkorzó Pesten három utcán szinesedett: a Hatvani- (később Kossuth Lajos-), a Koronaherceg-utcán és a Váci-utcán, Budán pedig a Várban: a régi Bástyán. A Kossuth Lajos-utcai villamos aztán eltüntette ennek a széles utcának a korzójellegét.

A kocsi-korzó a Stefánia-uton viharzott végig, egész a nagy háború kifőréségig. De már az utolsó esztendőekben fogyott a lovaskocsik száma . . . minden új autó meg-evett egy régi lovaskocsit.

A régi pesti korzó annakidején igen divatos volt. Vidékről programba vették a Pestre utazók:

— Azután kimegyünk a korzóra is . . .

— Szép volt a gondtalanul hőmpölygő tömeg a fehér fényben fürdő Váci-utcán. Nyugalmos, jó világ volt . . . régi, megingathatatlanul tetsző pesti cégek nevei világitottak. Marton, Seefehlner, Harmonia, Pórfi, Quentzer, Lechner, Adam és Eberling, aztán a Korona-kávéház . . . eltűntek a régi cégek, a régi nevek. Csakugy, mint lenn, az aszfaltról, a régi alakok.

Mert kedves, érdekes sétáló alakjai voltak ám annakidején a pesti korzónak. Volt egy jellegzetes tulajdonságuk, egy közös vonásuk, amelyet ma alig tudunk megérteni az egyes embereknél sem, hát még mint általános tulajdonságot. Ez volt pedig: a gondtalanság. Pest tulajdonra fejlődött ahhoz, hogy elhagyja teljesen kisvárosi jellegét, már világváros volt, de még az egyéniségek városa volt, kedvelt alakjai nem olvadtak be a nagy molochozba, a világvárosi szürkeségbe . . . észrevették őket, köszöntötték, szerették őket. *Jókai Mór* néha végigment a Koronaherceg-utcán, magas, kissé hajlott alakja volt. (Rajta láttam először életemben legelső városi bundát.) Tiszteletteljes kalapemelés kísérte, tolakodó és bizalmaskodó kíváncsiság nem volt, a Poesie-k, az Emlékkönyvek virágos ideje volt az! Es itt járt gróf *Szapáry Pál*, télen is felöltözött nélkül, sokszor a déli órákban is frakkban, fehér gardéniával; nagy ur volt, fumei kormányzó volt, a boldog, nagy Magyarország képviselője volt a kék Adria fölött. A politikusok közül *Szilágyi Dezso* ment végig szívesen a korzón, no meg déli időben az elegáns honvédelmi államtitkár, *Gromon Dezso*, lapos cilinderral, széles mászlra kötött „à la Lavallière” nyakkendővel, lobogó pepita nadrággal. Ment a divatos cukrázsdába reggelizni. A művésznők közül *Márkus Emília* tűnt föl néha, akit hamvaszöke hajáért a „szöke csoda” epítetonnal tisztelt a korzó népe, azután *Kúry Klára* mosolygott végig a korzón, kissé telt arccskáján az örökké nevető gödröcskéikkel. A Nemzeti Színház elegáns urai kijöttek ide kissé próbák közben; *Osaszár Imre*, az egész város leánysergének ideálja, azután *Nádai*, az öreg *Ujházi* is itt kocogott végig, az elmaradhatatlan szivarcsutakkal a szájában.

A mágnás-kisasszonyok közül az elegáns *Széchenyi Hanna* grófnő szállott le fogatáról és suhogott végig a korzón, aztán néha a ragyogó *Anárdssy* grófkisasszonyok, egy-egy nevelőkisasszonnyal, mert az még álomnak is merész lett volna, hogy egy előkelő urikisasszony kísérendő nélkül ment volna végig az utcán. A város urai közül *Márkus József* sétálgatott itt nagy kedvvel, ő mindig az utca közepén járt társaságával, csakugy, mint a hangosbeszédű, szélesgesztustu *Polónyi Géza* . . . könnyű volt akkor az utca közepén járni, csak itt-ott merészkedett a színesen kavargó tömegbe egy-egy bércocsi, ezek is megállottak, kitértek az utból, ha szemközt járt velük egy-egy ismerős társaság.

A Váci-utca volt a korzó szíve. Innen rövid forduló vezet a Kristóf-téren át a Koronaherceg-utcába. Egy óra-kor délben a Koronaherceg-utcán tolongott a sétálók tömege, mindenki ide igyekezett. Miért? Megindokolja *Herceg Ferenc Gyurkovics* Micije, aki azt indítványozta a mamájának:

— Menjünk át a Koronaherceg-utcába. Ott ilyenkor tisztességes emberek sétálnak . . .

Tisztességes emberek alatt az ifju hölgy elsősorban kadétoakat, másodsorban jogászokat értett.

A várbeli Bástya-sétány sétáló közönsége: egy másik világ. Mintha nem is ragyogott, zugott volna közvetlen közelben, a másik oldalon, a Hegy alatt, az ezüstösen kigyózó nagy folyam mellett, az ifju, élettől pezsdülő főváros . . . itt egészen az a hangulat volt, ami egy felvidéki városkában. Még a divat sem rohant úgy, mint odaát Pesten, itt jó volt a tavalyi kabát, a tavalyi kosztüm is . . . az emberek ismerték egymást, barátságos szomszédok voltak, akik ott laktak az apró, egyemeletes házakban. Mindenütt kalaplengetések, köszöntgetések, mosolyok . . . öt-hat ifju lány összefogva sétált végig a fiatal gesztenyefák alatt. Komoly urak, nyugalmazott tisztek, államtisztviselők verődtek csoportba, sétálgattak, de minden lépésnél meg-megállottak, meghányták-vetették az ország dolgait, majd nagy reverenciával köszöntek egy jóvialisan nyiltarcu, nyájás mosolygásu, ragyogószemű urnak, akire mindenki kedvtelve nézett, még a „rondó” padjain ülő mérges öreg hölgyek is:

— Der Wekerle . . .

Itt-ott akadt még a padokon egy-egy pipázó magyar is, meg egy-két öreg kisasszony is, akik még a Biedermeier-korból átmentett „kapison”-okat viselték, széles szalaggal megrögtve az álluk alatt.

És a kocsi-korzó?

Büszke, ifju főváros virágoskertje. Suhanó fogatok a friss, zöld bokrok között, a széles, öntözött uton. A bakon a fiakkeresek . . . ezek valami furcsa németsséggel beszéltek, amit aztán átkiabáltak a bakról egymásnak, nem értette senki, csak ők, legkevésbé értette pedig a pasasér, aki benn ült, hátul a kocsi-ban . . . pedig rendesen róla volt szó, mégpedig nem a leghízelgőbb formában. A fiakkeres nekieresztette lovait a Park-Club előtt, nagy iramban kanyargott el a Viztorony mellett, aztán lépésben hajtott a csömöriuti keresztezésig. Ez volt a szabály.

Stefánia-ut. Rózsás női kalapok, atillák, puffosujju női ruhák, magas mellények fölött kibuggyanó „écharpe”-nyakkendők, monoklik, amelyeken fekete a keret . . . Finom. díszkrét trap-trap, a lónak szánt cuppogó-biztatás, kedélyes: hooóp! kiáltások. Néha egy-egy ötösfogat, vagy egy csodálatos tarantasz . . . valamelyik nagy ur jött fel a Szent István-díjra. Mint egy virágos erdő, úgy viritanak a nagy, rózsás, masnis kalapok a ligeti cukrázda felé vezető uton. Stefánia-ut . . . Boldog, játékos utja egy boldog, ifju fővárosnak.

A mai korzó: télen a Váci-utca, nyáron a Dunapart. Ez már a mai Pest, a világváros, a kép átalakult, a régi egyéniségek eltűntek, ragyogó utca, divatos ruhák, ragyogó szép nők. Talán az se baj, hogy a mai idők hölgye kissé uniformizálva van, hogy a divat általánosít, hogy a maga parancsa és szeszélye szerint formálja a hölgyeket . . . ha virágoskertben sétálsz, ha látsz piros rózsát szábat is, tud gyönyörködni a szemed, a szíved valameny-nylben: egyenként és külön-külön.

A mai pesti korzó alapmotívuma: a vidámság! Izléses ruhák, elegáns hölgyek, poráron vezetett komikus pofájú kis kutyák . . . Ragyog itt minden! A szemek összenevetnek, az utca olyan tiszta, mint a bálterem este nyolc óra-kor . . .

Az idegen, aki először végigmegy a pesti korzón, ámulva látja azt, amit sehol a kontinens városában: gondtalanságot lát, eleganciát és jókedvet. El sem hinné, hogy itt is sötét felhők vannak, panasz van, hogy: a gondtalanság gondokat takar, hogy az elegancia: inkább ügyesség, hogy a jókedv azt jelenti, hogy: eb ura fakó! Hogy fővárosunk korzójának külső képeben is valóra váltjuk nagy költőnknek, *Petőfi Sándornak* halhatatlan szavait:

„Arcom vig a bánat idejében,
Mert nem akarom, hogy sajnáljatok . . . !”

Farkas Imre.